

מדת בדת

שיעור חזק חיוני בדרך קצרה

לע"נ הגאון ר' שמחה זיסל בן ר' אברהם ברוידא זצוק"ל זוגותו מרת מרים בת ר' משה ע"ה הערות והנצחות טל' 0548449853 או MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 353 פרשת אחרי מות תשע"ט

בכורות ט-טו

ועבודה ור"ש סובר ששותפות עכו"ם פטורה מבכורה ולא צריך פסוק לענין גיזה ועבודה וא"כ הפסוק מתיר פטר חמור בהנאה, ולר' יהודה מובן מדוע כתוב צאנך וכתבו שורך אגב צאנך אך לר"ש קשה מדוע התורה הדגישה שורך וצאנך.

רבה אומר שר"ש מודה שהחמור אסור לאחר עריפה שלומדים גזירה שוה עריפה עריפה מעגלה ערופה, ורבה אומר שיש ללמוד את זה ממה ששנינו שערלה וכלאי הכרם ושור הנסקל ועגלה ערופה וצפורי מצורע ופטר חמור ובשר בחלב כולם מטמאים טומאת אוכלים ור"ש סובר שאינם מטמאים טומאת אוכלים, ור"ש מודה בבשר בחלב מטמא טומאת אוכלים כי היה לו שעת הכושר ואמר ר' אסי בשם ר' יוחנן שטעמו של ר"ש שלומדים מהפסוק מכל האוכל אשר יאכל שאוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים נקרא אוכל ואוכל שאתה לא יכול להאכילו לאחרים אינו נקרא אוכל.

דף י אך קשה א"כ מדוע ר"ש מפרש בבשר בחלב כי היה לו שעת הכושר הרי זה אוכל שיכולים להאכילו לאחרים כמו ששנינו שר"ש בן יהודה אמר בשם ר"ש שבשר בחלב אסור באכילה אך מותר בהנאה שכתוב כי עם קדוש אתה לה' אלוקיך וכתוב בטרפה ואנשי קודש תהיון לי כמו שטריפה אסורה רק באכילה ומותרת הנאה כך בשר בחלב אסור באכילה אך מותר בהנאה, ויש לומר שר"ש אומר שני טעמים טעם אחד שהוא אוכל שראוי להאכילו לאחרים, ועוד שלו עצמו היה שעת הכושר, ולכאורה אם נאמר שר"ש מודה שפטר חמור מותר בהנאה אף אחר עריפה א"כ הוא צריך לומר ומודה ר"ש בפטר חמור ובבשר בחלב שמתמאים טומאת אוכלים, ויש לומר שאכן אם חשב עליו הוא מטמא טומאת אוכלים וכאן מדובר שלא חשב עליו, ומה שרבנן מטמאים פירשו התלמידים לפני רב ששת שאיסורו מחשיבו, אך קשה שרבנן לא אומרים שהאיסור מחשיבו ששנינו שיי"ג דברים נאמרו בנבלת עוף טהור ואחד מהם הוא שהיא צריך מחשבה ולא צריך הכשר ואם נאמר שהאיסור מחשיבו א"כ גם לא צריך מחשבה, ויש לומר שזה כדעת ר"ש, ויש להוכיח ממה ששנינו שנבלת בהמה טמאה בכל מקום ונבלת עוף טהור וחלב בכפרים צריכים מחשבה ואינם צריכים הכשר ואם נאמר שהאיסור מחשיבו א"כ לא צריך מחשבה, ויש לומר שגם זה כר"ש, ויש להוכיח ממה ששנינו שנבלת בהמה טהורה בכל מקום ונבלת עוף טהור והחלב בשווקים לא צריכים מחשבה ולא הכשר משמע שטמאה צריכה מחשבה, ואין לומר שזה כר"ש כי אם הסיפא זה כר"ש א"כ ברישא זה לא כר"ש ששנינו בסיפא שר"ש אומר שאף גמל ארנבת שפן וחזיר לא צריכים מחשבה והכשר ואמר ר"ש שהטעם הוא שיש בהם סימני טהרה, אלא אומר רבא שלכו"ע לא אומרים שהאיסור מחשיבו ואכן אם ערף אותו אינו מטמא טומאת אוכלים **עמוד ב** ונחלקו בשחטו להתלמד בו ובמחלוקת נימוס ור"א, שר' יוסי אמר שנימוס אחיו של ר' יהושע הגרסי אמר לו שמי ששחט עורב להתלמד בו דמו מכשיר, ור"א אומר שדם שחטיטה לעולם מכשיר, ולכאורה זה כת"א אלא נחלקו אם האיסור מחשיבו שלת"ק דם העורב מכשיר לאחרים אך הוא עצמו צריך מחשבה, ור"א סובר שדם השחטיטה מכשיר לעולם אך לגופו לא צריך מחשבה שהאיסור מחשיבו, אך יש לדחות שר"א סבר שרק עורב מטמא כי יש בו סימן טהרה וזה סיבה לטומאת אוכלים כמו שאמר ר"ש שהטעם הוא שיש בו סימני טהרה, ולפ"ז גם בשחט להתעסק ולא להתלמד הוא מטמא ור"א דיבר על הכשר משום דברי נימוס, ויש להוכיח ששנינו שאם לא רצה לפדותו לר' יהודה עורפו בקופיץ מאחוריו וקוברו ואסור בהנאה ור"ש מתיר, ומשמע גם לאחר עריפה ויש לדחות שנחלקו מחיים, שלר' יהודה אסור ור"ש מתיר, אך קשה שאם בסיפא מדובר מחיים א"כ גם ברישא לא מדובר מחיים ששנינו שלא ימיתנו בקנה או במגל בקרדום או במגירה ולא יכניסנו לחדר וינעול דלת לפנינו עד שימות ולר' יהודה אסור בגיזה ועבודה ור"ש מתיר, ויש לומר שברישא ובסיפא מדובר מחיים וברישא מדובר בהנאת דמיו ובסיפא מדובר בהנאת גופו וצריך את שניהם שאם היו כותבים הנאת דמיו היינו אומרים שרק בזה התיר ר"ש ובהנאת גופו הוא יודה לר' יהודה ואם היינו שונים בהנאת גופו היינו אומרים שרק בזה אסור ר' יהודה אך בהנאת דמיו ר'

דף ט כשהספינה הגיעה למקום שמי האוקינוס בולעים את כל מי העולם לקח ר' יהושע מלא הכר ממי המקום הזה וכשהוא הביאם לפני הקיסר הוא ראה שהם שפלים ואמר לו הקיסר שזה לא זקני אתונה, לקח ר' יהושע מעפרם והם הריחו אותו והם הקשו עצמם לפני המלך אמר לו הקיסר עשה בהם מה שתרצה לקח ר' יהושע מהמים שהביא מהים ונתנם בכלי ואמר להם מלאו אותה והם מילאו בלי הפסקה עד שכתפם נשמטה והם בלו והלכו לאבדון.

משנה אם חמורה לא ביכרה עדיין והיא ילדה שני זכרים יחד נותן לכהן טלה אחד ואם נולדו זכר ונקבה וספק אם יצא הזכר ראשון נוטל הישראל טלה אחד לעצמו, ואם יש לו שתי חמורות שלא בכרו וילדו שני זכרים נוטל שני טלאים לכהן ואם ילדה זכר ונקבה או שני זכרים ונקבה נותן טלה אחד לכהן ואם ילדו שני נקבות וזכר או שני זכרים ושתי נקבות אין לכהן כלום, ואם אחת בכרה ואחת לא וילדו שני זכרים נותן טלה אחד לכהן ואם ילדו זכר ונקבה מפריש טלה אחד לעצמו שכתוב ופטר חמור תפדה בשה זמן הכבשים ומן העזים ואותו שה בין זכר ובין נקבה בין גדול בין קטן בין תמים ובין בעל מום ויכול לפדות בו הרבה פעמים אם הכהן החזירו לישראל הוא נכנס לדיר למעשר בהמה ואם מת יכולים להנות בו. **גמרא** ר' ירמיה אומר שמשנתנו בילדה שני זכרים זה לא כדעת ר' יוסי הגלילי שהרי הוא סובר שאפשר לצמצם, ואביי אומר שיתכן שר' יוסי הגלילי יודה כאן שכתוב הזכרים לה', ולר' ירמיה שלא מעמיד את משנתנו כר' יוסי הגלילי מובן מדוע לא כתוב שיצאו שני ראשיהם כאחת אך אם המשנה היא גם לדעת ר' יוסי א"כ קשה מדוע לא כתוב שיצאו שני ראשיהם כאחת, ועוד קשה ששנינו להדיא שאם חמור לא בכרה וילדה שני זכרים ויצאו שני ראשיהם כאחת ר' יוסי הגלילי אומר ששניהם לכהן שכתוב הזכרים לה' והרי פסוק זה נאמר בקדושת הגוף של בכור טהורה וא"כ זה לא כאביי שאמר שר' יוסי הגלילי מודה בפטר חמור, **עמוד ב** לכאורה יש ראייה שרבנן סוברים שמקצת רחם מקדש שאם נאמר שכל הרחם מקדש א"כ אף שאי אפשר לצמצם מי יצא ראשון אך יש כאן חציצה, אמר רב שמין במינו לא חוצץ.

יש להקשות בדברי המשנה שבספק מפריש לעצמו שאם הוא לעצמו מדוע הוא צריך להפריש, ויש לומר שהוא צריך להפקיע את איסורו ומשמע שלולא כן הוא אסור בהנאה כר' יהודה שפטר חמור שלא נפדה אסור בהנאה ור"ש מתיר, ועולא מבאר בטעמו של ר' יהודה שאין דבר שצריך פדיה והוא מותר, אך יש לדחות שבכור אדם צריך פדיה והוא מותר בלי פדיון אלא יש לפרש שאין דבר שהתורה מקפידה עליו בשה והוא מותר בלי פדיון, אך קשה שהתורה לא הקפידה בשה כמו שרב נחמיה בר רב יוסף היה פודה בעשבים שלוקות, ויש לומר שמדובר בשויו של החמור ובוזה לא דיבר עולא והוא אמר שאין דבר שהתורה מקפידה להפקיע את איסורו בשה, אך קשה שבמעשר שני התורה מקפידה לפדות בכסף צורי ושנינו שהמקדש במעשר שני במזיד מקודשת לה' יהודה, ויש לומר שגם המקדש בפטר חמור מקודשת כר"א שאמר שאשה יודעת שמעשר שני לא מתחלל על ידה והיא אוכלת אותו בירושלים וכן במקדש בפטר חמור אשה יודעת שפטר חמור אסור והיא פודה אותו והיא מתקדשת בעודף שבין החמור לשה.

עולא מבאר בטעמו של ר"ש שלא יתכן שיש דבר שפדיונו מותר והוא אסור, ויש להוכיח משביעית שהיא אסורה ופדיונה מותר, ויש לומר שגם שביעית פדיונה אסור כמו ששנינו שהאחרון אחרון אסור בפדיון שביעית, ועוד י"ל שר' יהודה ור"ש נחלקו בפסוק לא תעבוד בככור שורך ור' יהודה לומד שלא תעבוד בככור שורך אבל אתה עובד בשלך ובשל אחרים לא תגוז בכור צאנך אך אתה גוזז שלך ושל אחרים, ור"ש לומד לא תעבוד בככור שורך אבל אתה עובד בככור אדם לא תגוז בכור צאנך אבל אתה גוזז חמורך, ולר"ש מובן מדוע התורה חלקה שני פסוקים בכור שור ובכור צאן, אך לר' יהודה קשה מדוע התורה צריכה למעט פעמיים שלך ושל אחרים ועוד מנין ר' יהודה ילמד שבכור אדם מותר, אלא לכו"ע משורך ממעטים בכור אדם ונחלקו בצאנך שר' יהודה לשיטתו ששותפות עכו"ם חייבת בבכורה וא"כ הפסוק צריך למעט גיזה

יהודה יתיר, וגם ר"צ אמר בשם רבה בר אבון שר"ש מודה שלאחר עריפה הוא אסור, ור"צ הוכיח את זה מהברייתא על הפסוק וערפתו שלומדים עריפה עריפה מעגלה שאסור לאחר עריפה ולכאורה זה לא לר' יהודה שהרי הוא אסר גם מחיים אלא זה לר"ש והוא למד שלאחר עריפה אסור, ורב ששת אמר לו שספרא חבירו ביאר שזה כר' יהודה שאסר מחיים וצריך לאסור גם לאחר עריפה שלא נאמר שעריפה היא במקום פדייה שהיא מתירה קמ"ל שלומדים מעגלה ערופה לאסור, ור"צ הוכיח ממה שלוי שנה שהוא הפסיד ממונו של כהן לכן יופסד ממונו ולר' יהודה הוא כבר מופסד קודם לכן א"כ זה לר"ש והוא מודה שאסור לאחר עריפה, ויש לומר שזה כר' יהודה וההפסד בעריפה הוא גדול יותר שהרי יש הפרש בין דמי השה לדמי החמור, או שזה כר"ש והוא לא אסר בהנאה אך ההפסד הוא פחת המיתה, ר"ל סבר כר"צ ורבה שר"ש מודה לאחר עריפה, ור' יוחנן או ר"א סוברים שר"ש התיר גם לאחר עריפה ויש ששנו את דברי ר"צ על המשנה שהמקדש בפטר חמור אינה מקודשת לכאורה זה לא כר"ש שמתיר פטר חמור בהנאה, ור"צ ביאר בשם רבה בר אבון שהמשנה דברה לאחר עריפה שגם ר"ש אסר, וללישנא בתרא הקשו שם שהמשנה לא כר' יהודה ולא כר"ש שהרי לר"ש היא יכולה להתקדש בכל הפטר חמור ולר' יהודה היא יכולה להתקדש בהפרש שבין השה שהיא פודה בו לחמור, ורבה בר אבון ביאר בשם רב שבאמת המשנה כר' יהודה ומדובר שאינו שוה אלא שקל והוא סובר כר' יוסי בר' יהודה ששנינו על הפסוק תפדה תפדה תפדה מיד ותפדה כל שהוא ור' יוסי בר' יהודה סובר שאין פדייה פחות משקל, יש להקשות מדוע צריך לחדש שניתן לפדות מיד ויש לומר שהחידוש הוא שלא נלמד מבכור אדם שהוא רק לאחר ל' יום ובחמש סלעים כך פטר חמור לאחר ל' ובחמש סלעים קמ"ל שמיד וכל שהוא, ור' יוסי בר' יהודה סובר שלא נפדה פחות משקל יש לרדק בדבריו שאם לומדים מבכור אדם א"כ צריך חמש סלעים, ואם לא לומדים מבכור אדם מדוע צריך שקל, ומבאר רבא שבאמת הוא לא מקיש לבכור אדם אלא כתוב בפסוק וכל ערכך יהיה בשקל הקדש שכל ערכך שאתה מעריך לא פחותים משקל ורובן סוברים שהפסוק מדבר בשומא של השג יד שאינו פחות משקל.

דף יא ר"צ אמר שהלכה כחכמים שהפדיון הוא בשה כל שהוא וכמה כל שהוא פירש רב יוסף אפילו שה כחוש ששוה מעה, ורבא מוכיח ממה ששנינו גדול וקטן ולכאורה זה פשוט ויש לומר שרב יוסף מחדש שלא נאמר שלא יביא עד כדי כך בזול, או שיכול להביא קטן אך לא כחוש, קמ"ל שיכול להביא כחוש בן זוו.

לר' יהודה נשיאה היה פטר חמור והוא שאל את ר' טרפון כמה צריך אני לתת לכהן אמר לו ר"ט הרי אמרו עין יפה בסלע עין רעה בשקל עין בינונית בשיעור רגיא, ורבא אומר שההלכה היא שמביא רגיא שהוא ג' זוז שהוא ממוצע בין סלע לשקל, ולכאורה לעיל אמר רב יוסף שמספיק מעה ויש לומר שאם בא להמלך אומרים לו להביא ג' זוז, ואם עושה מעצמו זה חל גם אם נתן רק מעה.

ר' יצחק אומר בשם ר"ל שאם יש לו פטר חמור ואין לו שה יפדהו בשויו ולכאורה ר' יהודה אמר לעיל שהתורה מקפידה בשה אלא זה לדעת ר"ש וכך שנה רב אחא, אך רבינא הקשה שבמחלוקת ר' יהודה ור"ש תמיד הלכה כר' יהודה והתנא סתם כר' יהודה ואין ר"ל ביאר לפי ר"ש אלא יש לומר שהוא דיבר גם לר' יהודה ולא מחמירים עליו מהקדש שפודה בשויו והתורה אמרה שיה לא להחמיר אלא להקל אפילו פחות משויו, וכן ראינו שר"צ בן רב יוסף פדה בשלקות בשויו.

רב שיזבי אומר בשם רב הונא שאם פדה פטר חמור של חבירו הוא פדוי והסתפקו אם פדיונו לפודה או לבעלים ולר"ש שסובר שהוא מותר בהנאה ודאי זה ממון הבעלים והספק הוא לר' יהודה שאסר בהנאה האם הוא דומה להקדש שהפדיון הולך לפודה או שכיון שהוא פודה בשה גם פחות משויו א"כ זה לא דומה להקדש, ור"צ מוכיח ממה ששנינו שהגונב פטר חמור של חבירו משלם כפל לבעלים שאף שאין לו בו עכשיו יש לו בו לאחר פדיונו וזה לא כר"ש שסובר שיש לו עכשיו ור"א זה כר' יהודה ואם נאמר שר"ל יהודה מדמים את זה להקדש א"כ איך שייך כפל הרי כתוב וגונב מבית האיש ולא מבית הקדש ואין לפרוץ ראייה זו.

שנו בברייתא אין נכנס השה של פדיון פטר חמור למעשר שהרי אם בא ליד כהן לא שייך מעשר שהרי שנינו שהלקוח או שניתן לו במתנה פטור ממעשר בהמה אלא מדובר בישראל שיש לו עשרה ספק פטרי חמורים והוא מפרש עליהם עשרה שיים ומעשרם והם שלו, ויש הוכחה מכאן לדברי ר"צ בשם רבה בר אבון שאם היו לישראל עשרה ספק פטרי חמורים ודאים בתוך ביתו שנפלו לו מבית אבי אמו כהן שנפלו לאבי אמו מאבי אמו ישראל יפריש

עליהם עשרה שיים ומעשרם והן שלו, ועוד אמר ר"צ בשם רבה בר אבון שאם היה לישראל טבל ממורה בביתו שנפלו לו מבית אבי אמו כהן ולאבי אמו נפלו מאבי אמו ישראל יעשר אותם והן שלו וצריך לחדש בטבל ובפטר חמור שאם היינו שונים בפטר חמור כי השה היה כבר מופרש אבל בטבל שנפל לו יש צד שמתנות שלא הורמו לא כמי שהורמו, קמ"ל שהוא זכה בהם, ואם היינו שונים בטבל היינו אומרים שניתן להפריש בו עצמו אך בפטר חמור שצריך שה מבחוץ לפדותו לא נאמר שזה בבעלותו לפדותו.

ר' שמואל בר נתן אומר בשם ר' חנינא שמי שלקח טבל ממורה **עמוד ב** מעכו"ם יעשר אותם והן שלו ולכאורה אם מדובר שהעכו"ם מירחם א"כ הם פטורים שהרי נאמר דגנך ולא של עכו"ם אלא מדובר שישראל מירחם ברשות העכו"ם שאין קנין לעכו"ם בא"י להפקיע ממעשרות ובכ"ז מעשרם שהוא אומר לו אני בא מכח אדם שאינך יכול לעמוד עמו בדין.

שנינו לגבי דמאי שמי שהפקיד פירות אצל כותי או עם הארץ הם נשארו בחזקתם לענין מעשר ושביעית ואם הפקיד אצל עכו"ם הם כפירות העכו"ם ור"ש סובר שהן דמאי ואמר ר' אלעזר שלא נחלקן שצריך להפריש אלא נחלקן האם צריך ליתנם לכהן שת"ק סובר שודאי העכו"ם החליפם ולכן יש ליתנם לכהן ור"ש סובר שזה דמאי, וכשאמר רב דימי שמועה זו הקשה לו אביי שהטעם הוא בגלל החלפה ולולא טעם זה לכו"ע צריך לתנם לכהן והרי ר' שמואל אמר בשם ר' חנינא שמי שלקח טבל ממורה מעכו"ם יעשר והן שלו אך ניתן לומר שנחלקן בתרומה גדולה ורק לגבי תרומת מעשר יעשר והן שלו, אמר לו רב דימי הזכרת לי את דברי ריב"ל שמי שלקח טבל ממורה מעכו"ם פטור מתרומת מעשר שכתוב ואל הלויים תדבר ואמרת עליהם כי תקחו מאת בני ישראל שרק טבל שלוקחים מבני ישראל מפרשים ממנו תרומת מעשר אך מה שנלקח מעכו"ם לא מפרשים ממנו תרומת מעשר.

המשנה אומרת שאם מת הפטר חמור מותר להנות ממנו לכאורה אם מדובר שמת אצל הכהן ודאי הוא יכול להנות ממנו ואם נאמר שמדובר שמת אצל הבעלים פשוט שהכהן יכול להנות ממנו ויש לומר שהיינו אומרים שאם זה לא הגיע ליד כהן הוא לא זכה בו קמ"ל שאחר שהפרישו הוא כבר ברשות הכהן.

דף יב משנה לא פודים בעגל או בחיה ולא בשחוטא ולא בטרפיפה ולא בכלאים ולא בכוי ור"א מתיר בכלאים כי הוא שה אף הוא אסור בכוי כי הוא ספק, ואם נתן לכהן את הפטר חמור הוא לא רשאי לקיימו עד שיפריש שה תחתיו. **גמרא** לכאורה משנתינו היא כדעת בן בג בג שאומר שנאמר כאן שה וכן בפסח וכמו ששם ממעטים את כל השמות שבמשנה עגל שחוט טריפה וכלאים וכוי כך בפטר חמור, ואין ללמוד מפסח גם לענין זכר תמים וכן שנה כי כתוב פעמיים תפדה תפדה ורבות ואין לרבות משם את כל הנ"ל שא"כ למה מועיל הגזירה שוה שה שיה.

הסתפקו אם ניתן לפדות בכן פקועה ולר"מ שהוא טעון שחיטה הוא ודאי שה גמור אך הספק הוא לרבנן ששחיטת אמו מטהרת אותו וא"כ הוא כבשר בסל או שעכשיו הוא רץ ובא א"כ הוא שה גמור, ומר זוטרא אמר שלא פודים ורב אשי אומר שפודים, ורב אשי אמר למר זוטרא שאם אתה לומד מפסח מדוע לא תלמד גם לגבי תמים זכר וכן שנה אמר לו שהתורה רבתה תפדה תפדה אמר לו א"כ נרבה בן פקועה אמר מר זוטרא א"כ למה מועיל גזירה שוה שה שיה.

הסתפקו אם ניתן לפדות בנדמה ואין ספק לר"א שאם פודים בכלאים ק"ו שיפדו בנדמה, והספק הוא לרבנן שרק בכלאים לא פודים אך בנדמה כן או שאין הבדל, ויש להוכיח ממה ששנינו שאם פרה ילדה מין עז לא פודים משמע שרחל שילדה מין עז פודים וזה לא כר"א שלשיטתו פודים אף בכלאים אלא זה גם לרבנן, ויש לדחות שזה כר"א והחידוש הוא בפרה שילדה כמין עז שלא אומרים שנלך אחריו והוא עז גמור אלא הולכים אחר אמו והוא עגל, ויש להוכיח ממה ששנה רבה בר שמואל שכלאיים שנפסלו מדובר ברחל שילדה מין עז ואביו שה ולכאורה הוא לא כלאיים אלא נדמה והכונה היא שזה דומה לכלאיים שרבנן עשו אותו ככלאיים רחל שילדה מין עז, ולכאורה בקדשים שרבנן פסוק שממעטים כלאיים ממעטים נדמה כמו ששנינו על הפסוק **שור או כשב** למעט כלאיים או עז פרת לנדמה ואם באים למעט בבכור לומדים כבר מהפסוק אך בכור שור שיהיה הוא שור ובכורו שור ולענין מעשר לומדים גזירה שוה תחת תחת מקדשים וא"כ מדובר בפטר חמור, ויש לדחות שמדובר במעשר וכשיש בו מקצת סימנים והיינו אומרים שנלמד גזירה שוה העברה העברה מבכור, קמ"ל שעדיף ללמוד תחת תחת מקדשים.

פרק הלוקח עובר פרתו

משנה מי שקנה עובר פרתו של עכו"ם והמוכר לו אף שאינו רשאי והמשתתף עמו והמקבל ממנו והנותן לו בקבלה פטור מבכורה שכתוב בישראל ולא באחרים, כהנים ולוויים חייבים כי הם לא נפטרו מבכור בהמה טהורה אלא רק מפדיון הבן ופטור חמור. **גמרא** יש להקשות מדוע המסכת מפרשת עובר חמורו ורק אח"כ עובר פרתו, ולכאורה עדיף לשנות עובר פרתו שזה קדושת הגוף ואח"כ עובר חמורו שזה קדושת דמים, ובא"י פרו שרבי הקדים כי חביב לו עובר חמורו כדברי ר' חנינא שהם סייעו לבני ישראל בצאתם ממצרים או שכיון שהלכותיו קצרים יותר לכן התנא סיים אתם קודם.

ר' **יצחק בר נחמני** אומר בשם ר"ל בשם ר' אושעיא שאם ישראל נתן מעות לעכו"ם לפי דיניהם קנה אף שלא משך והיא חייבת בבכורה ואם עכו"ם נתן לישראל מעות בדיניהם אף שלא משך קנה והוא פטור מבכורה, ויש לדייק באיזה דיניהם מדובר ברישא אם מדובר בקנין העכו"ם עצמו לעבדות שהוא נקנה בכסף ויש ללמוד בק"ו שאם גופו נקנה בכסף שכתוב לרשת אחוזה וכמו שאחווה קונים בכסף כך עבד כנעני נקנה בכסף וכ"ש ממונו, אך לפ"ז יש ללמוד ק"ו גם על קנין שטר או חזקה, ועוד שיש להוכיח מישראל עצמו שהוא נקנה בכסף ואילו ממונו רק במשיכה, אלא מבאר אב"י שמה שכתוב בדיניהם הכוונה בדין שפסקה להם התורה או קנה מיד עמיתך שרק מיד עמיתך קונים במשיכה אך מעכו"ם קונים בכסף, אך יש לדחות שנאמר שמעכו"ם לא יקנו כלל אך אי אפשר לומר כך שהרי יש ללמוד ק"ו שאם מועיל קנין בגופו ודאי שיועיל גם בממונו, אך יש לפרוץ שנאמר שמיד עכו"ם יקנה בשתיים אך דבר זה ניתן כבר ללמוד מק"ו שאם בגופו מספיק קנין אחד כ"ש שבממונו מספיק קנין אחד, אך יש לפרוץ שנאמר שגופו באחד הקנינים שירצה או כסף או שטר או חזקה, אך יש לדחות שלמדים כמו עמיתך שכמו שבישראל יש רק קנין אחד כך בעכו"ם

יש לדקדק במה שכתוב בסופא שאם עכו"ם נתן מעות לישראל בבהמתו בדיניהם באיזה דין מדובר אם בקנין עכו"ם בישראל עצמו שהוא בכסף כמו שכתוב מכסף מקנתו ויש ללמוד ק"ו ממונו, אך יש לדחות שישראל מישראל קונה את גופו בכסף ואילו את ממונו רק במשיכה אלא מבאר אב"י שהכוונה לדין שפסקה להם תורה כמו שכתוב וכי תמכרו ממכר לעמיתך שרק לעמיתך במשיכה אך לעכו"ם בכסף, אך יש לפרוץ שעכו"ם לא יקנה כלל מישראל, אך יש ללמוד ק"ו שאם עכו"ם קונה את הישראל עצמו ק"ו שהוא יקנה את ממונו אך ניתן לומר שעכו"ם יקנה רק בשני קנינים, אך יש לדחות שזה ק"ו שאם את גוף הישראל הוא קונה בקנין אחד ק"ו שאת ממונו יקנה בקנין אחד, אך ניתן לומר שבממונו יקנה בקנין אחד או כסף או משיכה, ויש לומר שהוא קונה כמו עמיתך רק בקנין אחד **עמוד ב** ויש להקשות שלדעת אמירם שעכו"ם קונה במשיכה זה מוכן רק לר' יוחנן שסובר שדבר תורה מעות קונות ולא משיכה א"כ מלעמיתך לומדים שלעמיתך בכסף ולעכו"ם במשיכה אך לר"ל שמשכיכה מפורשת בתורה שלעמיתך במשיכה ולעכו"ם במשיכה א"כ קשה מה לומדים מלעמיתך, ויש לומר שממעטים שרק לעמיתך מחזירים אונאה ולא לעכו"ם אך קשה שזה לומדים כבר מהפסוק אל תנונו איש את אחיו אלא יש לומר שמפסוק אחד ממעטים כנעני ומהפסוק השני ממעטים הקדש וצריך פסוק למעט את שניהם שאם היה רק מיעוט אחד היינו ממעטים כנעני אך להקדש יהיה אונאה קמ"ל שגם להקדש אין אונאה, אך לכאורה רק למ"ד שגזל עכו"ם אסור צריך פסוק מיוחד למעט אונאה אך אם נאמר שגזל עכו"ם מותר ודאי אונאתו מותרת ולא צריך פסוק לכך, ויש לומר שאכן אם אמירם יסבור שגזל עכו"ם מותר הוא יפרש כר' יוחנן, ויש להקשות ששנינו שמי שלקח גרוטאות מעכו"ם ומצא בהם ע"ז אם הוא משך קודם נתינת מעות יחזיר ואם הוא משך אחר נתינת המעות יוליך את ההנאה לים המלח ואם נאמר שמעות קונות מדוע רק כשמשך יוליך את ההנאה לים המלח, ויש לומר שמדובר באופן שקיבל עליו העכו"ם לרוץ בדיני ישראל, אך קשה א"כ מדוע צריך מעות, ויש לפרש שהכוונה שאף שנתן מעות רק אם משך זה נאסר ואם לא לאסור, אך קשה שהכוונה שהרישא מדוע הוא יכול להחזיר אם הוא קנה מהתורה אמו אב"י שברישא לא חל הקנין על הע"ז כי זה מקח טעות, והקשה רבא א"כ גם בסיפא זה מקח טעות ורבא מבאר שברישא ובסיפא זה מקח טעות אלא החילוק הוא שברישא מדובר שלא נתן מעות וזה לא נראה כע"ז ביד ישראל ובסיפא שהוא נתן מעות זה נראה כע"ז ביד ישראל, ואב"י סובר שברישא יש מקח טעות כי הוא לא יודע כל עוד לא נתן לו מעות אך בסיפא שהוא נתן מעות מדוע משך שיש לו לבדוק ואח"כ למשוך. ורבא אשי אומר

הסתפקו אם ניתן לפדות בפסולי המוקדשים ואין ספק לר"ש שהוא מותר בהנאה הוא כחולין גמור אלא הספק הוא לר' יהודה שהוא אסור בהנאה א"כ אין איסור פטר חמור חל על איסור מוקדשים או שכיון שהוא לא תופס את פדיונו א"כ זה רק הפקעת איסור, ורב מרי בר רב כהנא אמר וכי קטן מה שכתוב בהם כצבי וכאיל וכמו שצבי ואיל לא פודים כך גם בפסולי המוקדשים לא פודים, **עמוד ב** ולפ"ז יש לומר שגם לר"ש לא פודים בפסולי המוקדשים שכתוב בהם צבי ואיל.

הסתפקו אם ניתן לפדות בבהמה שביעית ובפטר חמור ודאי אין ספק שאסור שכתוב לאכלה ולא לסחורה, והספק הוא רק בספק פטר חמור ולר"ש אין ספק שהרי הוא מתיר פטר חמור בהנאה אלא הספק הוא לר' יהודה האם כשמפריש טלה לעצמו זה נקרא לאכלה או שכיון שבלי פדיון לא פוקע האיסור א"כ זה כסחורה, ויש להוכיח מדברי רב חסדא שבהמת שביעית לא פודים בה ודאי אלא רק ספק.

עוד אמר רב חסדא שבהמת שביעית פטורה מבכורה שכתוב לאכלה ולא לשריפה והיא חייבת במתנות כי זה כלול בלאכלה, ולכאורה יש להוכיח ממה ששנינו שמי שאכל מעיט שביעית קודם שהורמה חלתה חייב מיתה, ולכאורה נאמר שכיון שאם היא נטמאת היא עומדת לשריפה א"כ נמעט מלאכלה ולא לשריפה, ויש לומר שהתורה רבתה לדורותיכם וכן שנינו מנין לאוכל מעיט שביעית שלא הורמה חלתה שחייב מיתה כי כתוב לדורותיכם ולא לומדים בכורה מחלה כי העיסה עומדת לאכילה ואילו עיקר הבכור עומד לשריפה בהקרבנות.

המשנה אמרה שגם בנתן את הפטר חמור לכהן הוא צריך לפדותו ושנינו במשנה כדברי הברייתא שאם לישראל היה פטר חמור ואמר לו הכהן תנהו לי ואפדהו לא יתן לו אלא א"כ פודהו בפניו ומדייק מזה ר"נ בשם רבה בר אבוב שהכהנים נחשדו על פטרי חמורים ולכאורה זה פשוט ויש לומר שהיינו אומרים שהם חשודים רק כשראינו שנחשד אך לא בסתמא קמ"ל שהם חשודים כי הוא מורה היתר לעצמו שממילא הוא יקבל אותו.

משנה אם הפריש פטר חמור ומת השה לר"א חייב באחריותו כמו ה' סלעים של פדיון הבן וחכמים סוברים שלא חייב באחריותו כפדיון מעשר שני ור' יהושע ור' צדוק העידו על פדיון פטר חמור שמת שאין לכהן כלום, אם מת הפטר חמור עצמו לר"א יקבר והוא מותר בהנאתו של השה ולחכמים לא צריך לקברו והשה לכהן. **גמרא** רב יוסף מבאר שר"א למד מהפסוק אך פדה תפדה כמו שבבכור אדם הוא חייב באחריותו כך בכור בהמה טמאה הוא חייב באחריותו ואב"י מקשה א"כ נלמד שכמו שבבכור אדם מותר בהנאה קודם פדיון כך בפטר חמור הוא מותר בהנאה ואין לומר שאכן הוא מותר בהנאה שהרי שנינו שלר"א אם מת הפטר חמור יקבר ומשמע שהוא אסור בהנאה, ויש לדחות שהוא יקבר כבכור אדם, אך קשה וכי רק בכור אדם טעון קבורה ופשוט שאינו בכור לא טעון קבורה, ועוד קשה ששנינו שר"א מודה שאם יש לישראל ספק פטר חמור פריש עליו טלה והוא שלו, אלא מבאר רבא שר"א סובר אך פדה תפדה שהוא הוקש לפדיון ולא לדבר אחר.

שנינו בברייתא שבערכין הולכים לפי שעת הערך ופדיון הבן הוא אחר ל' יום ופדיון פטר חמור הוא לאלתר, ויש להקשות ששנינו שאין בערכין ובפדיון הבן ובנזירות ובפטר חמור פחות מל' יום ומוסיפים עד עולם אמר ר"נ שהנ"מ היא שאם פדאו אחר ל' יום הוא פדוי וקשה שמשמע שבבכור אדם אם פדה תוך ל' אינו פדוי וקשה ששנינו שלדעת רב הפודה את בנו תוך ל' הוא פדוי ומבאר רבא שלכו"ע אם אמר מעכשיו בנו לא פדוי תוך ל',

דף יג ורב ששת אומר שבאמת מצות פדיון הוא מיד אך אינו עובר אם לא פדה עד ל', ורמי בר חמא מקשה ממה ששנינו שמצותו כל ל' יום ומכאן ואילך או פודהו או עורפו ומשמע שמצוה להשהותו ל' יום, ויש לבאר שמצוה לפדותו כל ל' יום, אך קשה א"כ מדוע לא כתוב בברייתא שאחר ל' או פודהו או עובר עליו אלא מבאר רבא שהברייתא שלא פודים פטר חמור תוך ל' היא כר"א שמקשים פטר חמור לבכור אדם והברייתא שפודה לאלתר היא כרבנן שלא מקשים פטר חמור לבכור אדם.

משנה אם לא רצה לפדות את הפטר חמור יערוף אותו מאחוריו ויקברנו, מצות פדיה קודמת למצות עריפה שכתוב אם לא תפדה וערפתו מצות יעוד קודמת למצת פדיית אמה שכתוב אשר לא יעדה והפדה, מצות יבום קודמת למצות חליצה בתחילה שהיו מכווני לשם מצוה ועכשיו שלאמתכוונים לשם מצוה אמרו שמצות חליצה קודמת למצות יבום, מצות גאולה באדון והוא קודם לכל אדם שכתוב ואם לא יגאל ונמכר בערכך.

שכמו שברישא משיכה לא קונה כך בסיפא וכתבו בסיפא משך אגב שכתוב ברישא משך, ורבינא אומר שכמו שבסיפא משיכה קונה כך ברישא והכוונה ברישא שאם לא נתן ולא משך יכול לחזור בו בדברים, ואמנם יש בדברים משום מחוסר אמנה אך זה רק בישראל שעומדים בדיבורם ולא בעכו"ם שאינם עומדים בדיבורם.

דף יד משנה כל הקדשים שמום קבוע קדם להקדשם ונפדו הם חייבים בבכורה ובמתנות והם יוצאים לחולין להגזו ולהעבר והולד והחלב שלהם מותר לאחר פדיון ומי ששחט אותן בחוץ פטור ואינם עושים תמורה ואם מתו יפדו חוץ מבכור ומעשר ואם ההקדש קדם למומם או שהיה מום עובר ואח"כ הקדיש ונעשה מום קבוע ונפדו הם פטורים מבכורה וממתנות ואינם יוצאים לחולין להגזו ולהעבד והולד והחלב שלהם אסור לאחר פדיונם, והשוחט אותם בחוץ חייב, והם עושים תמורה ואם מתו יקברו. **גמרא** משמע במשנה גם שבקדם מומם להקדשם קודם פדיון אינם חייבים בבכורה ומתנות והתנא סובר שקדושת דמים דוחה בכורה וממתנות.

ויש לדייק שרק בנפדו ולדם וחלבם מותר ואם לא נפדו הולד והחלב שלהם אסורים וזה ראייה לדברי ר"א שקדשי בדק הבית אסורים בגיזה ועבודה, ויש לדחות שרק בקדושת דמים למזבח אסור כי זה דומה לקדושת הגוף אך בשאר קדשי בדק הבית לא יאסר בגיזה ועבודה.

יש לדקדק בדברי המשנה שהולד והחלב מותר לאחר פדיונם שאם נאמר שהתעברה וילדה אחר שהקדישה א"כ פשוט שמותר שהרי הם חולין גמורים אלא מדובר שהתעברה קודם פדיון וילדה אחר פדיון ומשמע שאם ילדה קודם פדיון אסורים, **עמוד ב** ויש להסתפק אם הם נפדים תמימים או לא, ויש להוכיח ממה ששינינו שאם התפיס בעל מום קבוע למזבח וילדו ימכרו ואינם צריכים מום כי הקדושה לא חלה עליהם שהטפל לא חמור מהעיקר ומשמע שרק בגלל הטעם שטפל לא חמור מהעיקר ולולא הטעם הזה הקדיש זכר לדמיו הוא קדוש בקדושת הגוף וזה ראייה לדברי רבא שאם הקדיש זכר לדמיו הוא קדוש בקדושת הגוף.

בהקדיש אחר המום השוחטם בחוץ פטור ור"א שנה שחייב והיינו בזמן כמת יחיד כמו שר' אלעזר אמר שהזובח בהמה בעלת מום בכמת יחיד בשעת היתר במות עובר בלאו שכתוב לא תזבח לה' אלוקיך שור ושה וואם אינו ענין לבמה גדולה שכבר כתוב עורת או שבור לא תקריבו נלמד משם לבמת יחיד, אך קשה שנלמד שאם אינו ענין לקדשים נלמד משם לבכור שיש צד שכיון שחלה בו קדושה במומו כן יקריבוהו במומו קמ"ל שלא, ויש לומר שבבכור יש פסוק מפורש פסח או עור לא תזבחנו, אך קשה שנאמר שאם אינו ענין לקדשים נלמד ממנו מעשר שכיון שהוא קדוש במומו שכתוב לא יבקר בין טוב לרע כן יקרב במומו, אך יש לדחות שנלמדו מעשר גזירה שוה העברה העברה מבכור שאינו קרב במומו, אך קשה שנאמר שנלמד ממנו תמורה שיש צד לומר שכיון שהיא קדושה במום שכתוב לא יחליפנו ולא ימיר א"כ תקרב במומה קמ"ל שלא, ויש לומר שכתוב והיה הוא ותמורתו ומקישים תמורה לקרבן שכמו שהקרבן עצמו לא קרב במומו כן התמורה לא תקרב במומה, ורב זירא מקשה שנלמד משם ולדות קדשים שהרי הם קדושים במומם אגב אמם א"כ גם יקרבו במומם קמ"ל שלא קרבים במומם, ואמר רבא שכבר למד התנא אצל ר' ישמעאל מהפסוק רק קדשיך אשר יהיו לך ונדריך מרק קדשיך מיעטו תמורות ומיהיו לך מיעטו ולדות ובנדריך הפסוק מקיש לנדר שכמו שנדר לא קרב במומו כן תמורות ולדות לא קרבים במומם.

מום שקדם להקדש לא עושה תמורה שכתוב לא יחליפנו ולא ימיר רע בטוב אם רע בטוב לא מומר ק"ו טוב ברע אלא לומדים שרק הטוב מעיקרו עושה תמורה ולא מה שהיה מום מעיקרו.

רב יהודה אומר בשם רב שמשנתניו היא כר"ש שאומר שקדשי מזבח הם בכלל העמדה והערכה ולא קדשי בדק הבית, ששינינו שר"ש אומר שקדשי בדק הבית אם מתו יפדו ור"ש מודה בבעל מום מעיקרו שנפדה שכתוב אותה למעט בעל מום מעיקרו אבל לחכמים אם מתו יקברו וחכמים הם כדברי התנא ששנה אצל לוי שהכל היו בכלל העמדה והערכה ואפילו בעל מום מעיקרו ולוי שנה במשנתו שאפילו חיה ועוף, אך קשה לתנא הזה מה לומדים מאותה, וייצא שגם לחכמים שחלקו על ר"ש גם בבעל מום מעיקרו אם מתו יפדו,

דף טו אך קשה שלפ"ז רב היה צריך לומר זו דברי ר"ש ומחלוקתו, ויש לומר שרב סובר כר"ל שאמר שלרבנן רק קדשי בדק הבית בכלל הצורך להעמדה והערכה וקדשי מזבח לא בכלל העמדה והערכה, ואי אפשר להעמיד את המשנה כרבנן שהרי כתוב בסיפא ואם מתו יקברו, אך ניתן לומר שמה שיקברו אם מתו זה לא בגלל

שצריך העמדה והערכה אלא זה בגלל שלא פודים את הקדשים להאכילם לכלבים, ויש לומר שמשמע זה היה צריך לכתוב שאם נעשו טריפה יקברו, ועוד יש לומר שאכן רב סובר כר' יוחנן שהכל היו בכלל העמדה והערכה והוא התכוון לר"ש ומחלוקתו.

בקדם הקדשם את מומם יש בהם את כל דיני פסולי המוקדשים ולומדים את זה כדברי הברייתא שכתוב צבי וכמו שצבי פטור מבכורה כן מוקדשים פטורים מבכורה ואין לומר שרק בכורה יצאה מהם אך הם חייבים במתנות שכתוב גם איל וכמו שאל פטור מבכורה ומתנות כן מוקדשים שנפסלו פטורים מבכורה ומתנות, ואין ללמוד מצבי ואיל שחלפם מותר כי כתוב אך לחלק, ומה שבתחילה מיעטו רק בכורה כי בכורה לא שוה בכל ואילו מתנות שוות בכל לכן צריך ללמוד מאיל, ורב פפא מקשה שנלמד מצבי ואיל שאין אותו ואת בנו נוהג בהם וכך בפסולי המוקדשים לא ינהג אותו ואת בנו אמר לו אביי אם מדמים אותם לחולין א"כ ודאי אותו ואת בנו נוהג ואם מדמים אתם לשאר קדשים גם ינהג בהם אותו ואת בנו, והקשה רב פפא א"כ מדוע היה צד בברייתא שחלבם מותר הרי גם חולין וגם קדשים חלבם אסור, ויש לומר שכמו שבאים למעט חלבם מאך כך נמעט אותו ואת בנו מאך, ורבא אומר שמאך לומדים לאותו ואת בנו וחלבם לומדים מדמו שכתוב רק את דמו לא תאכל שאין לומר דמו ממש שהרי גם דם צבי ואיל אסור אלא הכוונה לחלבו והתורה לא כתבה חלבו שאם היה כתוב חלב היינו אומרים שלומדים מהפסוק ומההקש מההקש לצבי ואיל ממעטים כרת שכתוב נאמר רק על חלב בהמה כמו שכתוב כי כל אוכל חלב מהבהמה והפסוק מועיל שיהיה בו רק לאו לכן צריך לכתוב דמו ללמד שכמו שדמו בכרת כך חלבו בכרת, אך קשה שבברייתא עצמה ממעטים חלבו מאך, ויש לומר שאם לא היה כתוב דמו היינו לומדים חלבו מאך וכשלמדו חלבו מדמו א"כ מאך לומדים למעט אותו ואת בנו מההקש.

שפסולי המוקדשים לא יוצאים לחולין לומדים כדברי הברייתא שכתוב תזבח ולא גיזה בשר ולא חלב ואכלת ולא לכלביך שלא פודים את הקדשים להאכילם לכלבים, **עמוד ב** ויש שלמדו מהפסוק תזבח ואכלת שאין לך בהם התר אכילה אלא משעת זביחה אבל פודים את הקדשים להאכילם לכלבים.

יש לדקדק בדברי המשנה שולדם אסור לאחר פדיונם שאם מדובר שהעיבור והלידה היתה אחר הפדיון א"כ זה מותר כולד צבי ואיל ואם מדובר שהתעברו קודם פדיון וילדו אחר פדיון ואם ילדו קודם פדיון הם קדושים, ולומדים את זה כדברי הברייתא שכתוב זכר לרבות ולד ונקבה לרבות תמורה ולמדו ולד ותמורת תמימים, וולד ותמורת בעלי מומים לומדים מהפסוק אם זכר לרבות ולד בעלי מומים ומאם נקבה לומדים תמורת בעלי מומים, והולדות שנולדו אחר פדיון נחלקו בהם מה דינם קודם פדיונם יש הסוברים שהם קדושים להקרב ויש הסוברים שהם ירעו עד שיסתאבו, ומה שנולדו אחר פדיון רב הונא אמר שמכניסם לכיפה והם מתים מעצמם שהרי לא ניתן להקריבם כי הם באים מכח קדושה דחוויה ואי אפשר לפדותם כי אין להם כח לתפוס פדיונם, ובא"י אמרו בשם ר' חנינא שקודם פדיונם מתפיסם לשם הזבח של אמם, אך קשה שהם לא נפדים אלא הכוונה שסמוך לפדיון אמם מתפיסם לשם אותו זבח והטעם שגזרו בהם אמר לוי שחששו שיגדל מהם עדרים עדרים ויבוא בינתיים למכשול.

רבינא שאל את רב ששת אם יכול להתפיסם לשם כל זבח שירצה אמר לו שלא והטעם הוא שלומדים גזירה שוה בשעריך בשעריך מבכור שלא יכול להתפיסו לכל זבח שירצה שכתוב אך בכור אשר יבוכר לה' בבהמה לא יקדיש איש אותו כן את ולדות פסולי המוקדשים לא יקדיש לכל מה שירצה, ושינינו ברייתא כרב ששת שקדשים שמום קבוע קדם להקדשם ונפדו הם חייבים בבכורה ובמתנות בין קודם פדיונם בין אחר פדיונם והגוזז ועובד בהם אינו לוקה ובין קודם פדיון ובין אחר פדיון אינם עושים תמורה וקודם פדיונם מועלים בהם ואחר פדיונם לא מועלים בהם וולדותיהם חול ונפדים תמימים ומתפיסם לכל זבח שירצה, והכלל הוא שהם כחולין ויש בהם רק מצות עילוי בדמים ואם קדם המום להקדשם או שהיה מום עובר קודם הקדשם ואח"כ נעשה מום קבוע ונפדו הם פטורים מבכורה ומתנות, ובין קודם פדיון ובין אחר פדיון והגוזז ועובד בהם לוקה, ובין קודם פדיונם ובין אחר פדיונם הם עושים תמורה, וקודם פדיונם מועלים בהם ואחר פדיונם לא מועלים בהם, וולדותיהם קודש ואינם נפדים תמימים ולא מתפיסם לכל זבח שירצה והכלל הוא שהן כהקדש לכל דבריהם ויש לך בהם רק התר אכילה, והכלל ברישא מרבה שהשוחטם בחוץ פטור.